Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Carmen Apellaniz Aizpitarte

Eibar, Gipuzkoa (1931)

Aurkibidea

Biografia

Carmen Apellaniz Aizpitarte 1931n jaio zen Eibarren. Aita garraiolaria zen eta ama etxeko andrea; lau seme-alaba izan zituzten. Gerra aurretik Arraindi kalean bizi ziren, baina bonbardeaketek kalea suntsitu ondoren, Bidebarrietara joan ziren. Carmenek, Mercedes Kareagarekin eta Tere Gantxegirekin batera, Goi-Argi emakumeen elkartea sortu zuen 1951n.

Ego Ibarra Batzordearen (Eibarko Udala) “60ak eta Trantsizioa Eibarren: 1968-1980” proiektuaren baitan egin da elkarrizketa

Zintak

EIB-714

- **Proiektua**: 60ak eta Trantsizioa Eibarren: 1968-1980
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Gonzalez, Esti - Sapsootham, Itziar
- **Data**: 2021-07-14
- **Iraupena**: 71 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Sapsootham, Itziar

Pasarteak

1. Haurtzaroa Eibarren

- **Erref**: EIB-714/003
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 00:01:36. **Bukatu**: 00:02:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Aita garraiolaria zen eta ama etxeko-andrea. Sei anai-arreba dira. Gerra hasi zenean, amaren familiaren baserria joan ziren Elgoibarrera. Gerratik bueltan, Bidebarrietara joan ziren bizitzera.

2. Mercedes Kareaga eta "Acción Católica"

- **Erref**: EIB-714/005

- **Iraupena**: 0:03:19. **Hasi**: 00:02:45. **Bukatu**: 00:06:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:
Aldatzeko ikastetxean egin ditu ikasketa guztiak eta 18 urtean lanean hasi zen. "Acción Católica"-n sartu zen. Elikagaiak banatzen zituzten baina kanpotik Eibarrera lanera heldutako jendea joaten zen elikagai bila. Eibartarrek lotsa sentitzen zuten, nahiz eta beharra izan.

3. Goi Argi emakumeen elkartea: sorrera

- **Erref**: EIB-714/006
- **Iraupena**: 0:02:34. **Hasi**: 00:06:04. **Bukatu**: 00:08:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Mercedes Kareagak emakumeentzat elkarte bat sortu nahi zuen, ez zutelako nora joan. Garai batean, igandetan, meza ostean, gizonezkoak elkarteetara joaten ziren, baina emakumeek ez zuten nora joan. Mercedesek, orduan, emakumeentzat bakarrik izango zen elkarte bat sortu zuen. Hasieran, igandetako mezaren jarraipena egiten zuten.

4. Mercedes Kareaga eta Tere Gantxegi

- **Erref**: EIB-714/007
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:08:38. **Bukatu**: 00:10:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Goi Argiko burua eta ideologoa Mercedes Kareaga izan arren, Tere Gantxegi zen bere gertuko laguntzailea: bankura joan, merkataritza-lanak egin... Mercedesek ere lan asko egiten zuela kontatzen du Carmenek.

5. Goi Argi emakumeen elkartea: bazkideak, finantziaketa eta egoitza

- **Erref**: EIB-714/008
- **Iraupena**: 0:04:50. **Hasi**: 00:10:04. **Bukatu**: 00:14:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa

Laburpena:
600-700 bazkide ziren hasieran Goi Argi elkartean. Sartzeko, 250 pezeta ordaintzen ziren mailegu bezala. Diru horrekin elkarterako erosi zuen etxebizitza egokitu zuen Mercedes Kareagak. Bazkideek sartzerakoan ordaintzen zuten maileguekin, industrialari batzuek (Remigio Etxebarriak, Sarasketak...) emandako diruarekin eta aurrezki kutxaren maileguarekin eraman ziren aurrera lokalaren erosketa eta egokitzapenak.

6. Goi Argi emakumeen elkartea: bazkide gazteak gaur egun

- **Erref**: EIB-714/009
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:14:54. **Bukatu**: 00:16:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa

Laburpena:
Elkartea sortu zuteneko emakumeak zahartzen joan direla kontatzen du Carmenek. 2018an bera zen sorrerako emakumeen artean batzordean zegoen bakarra eta emakume gazte batzuk sartu zirenean, batzordea utzi zuen. 200 bazkide baino gehiago dira gaur egun, nahiz eta hogei inguru biltzen diren egunerokotasunean.

7. Goi Argi, kultura eta olgetarako elkartea da

- **Erref**: EIB-714/010
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:16:25. **Bukatu**: 00:17:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa

Laburpena:
Goi Argi elkartean ez dituzte bazkariak egiten, baina bai askariak. Ez dira elkarte gastronomiko bat, kultura eta olgetarako elkartea baizik.

8. Emakumeak elkartean egotea, begi onez ikusia

- **Erref**: EIB-714/011
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:17:47. **Bukatu**: 00:19:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Goi Argi emakume elkartea zabaldu zenean, bazkideen senarrek begi onez ikusten zuten beraien emazteak elkartean egotea. Herrian denak ezagutzen zuten elkar eta Mercedes Kareagaren lana ere oso ezaguna zen.

9. "Operación Ladrillo", Eibarko zaharren-egoitza sortzeko

- **Erref**: EIB-714/012
- **Iraupena**: 0:02:57. **Hasi**: 00:19:26. **Bukatu**: 00:22:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Mercedes Kareagak "Operación Ladrillo" delakoa jarri zuen martxan Eibarren, San Andres zaharren-egoitza sortzeko. Etxe etxe joaten ziren 1000 pezeta eskatzen eta, diru asko izan arren, herritarrek eman egiten zuten, egoitza gero eibartarrentzat izango zelako.

10. Cayetano Careaga-Gureak tailerraren sorrera Eibarren

- **Erref**: EIB-714/014
- **Iraupena**: 0:03:26. **Hasi**: 00:23:41. **Bukatu**: 00:27:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Mercedes Kareagak, Eibarren adimen urritasuneko pertsonentzat tailer bat sortu nahi zuen. Donostian bazegoen eta haiei eskatu zien arren, ezezkoa jaso zuen eta berea zen tailer batean hasi zuen proiektua.

11. Emakumeentzat ikastaroak Goi Argi elkartean

- **Erref**: EIB-714/015
- **Iraupena**: 0:03:28. **Hasi**: 00:27:07. **Bukatu**: 00:30:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa

Laburpena:
Goi Argi emakume elkartean ikastaroak ematen ziren. Sukaldaritza ikasteko, Bar Loiolako Felisa Loiolak ematen zituen ikastaroak. Errezetak elkartean gordeta dauzkate. Lixatzen ikasteko ikastaroak Maria Luisa Zubiaurrek ematen zituen, Margola tindategiko lixatzaileak.

12. Goi Argi elkartean tonbolak antolatzen; sariak

- **Erref**: EIB-714/016

- **Iraupena**: 0:03:41. **Hasi**: 00:30:35. **Bukatu**: 00:34:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa
- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

Laburpena:
"Eibarko Bizikleta"ri eta herrian aurkitzen zituzten bestelako beharrei laguntzeko, "tonbola" deitzen zieten diru-bilketak egiten zituzten Goi Argi emakume elkartekoek. Tonbolako sari nagusia bizikleta izaten zen. Panpinak ere oso bereziak izaten ziren, haien arropak herriko emakumeek josten zituztelako. Sari txikiagoak Bilbon erosten zituzten; lapikoak Eskoriatzan. Sari guztiak udaletxeko arkupeetan erakusten ziren eta han egoten ziren tonbolaren egunera arte. Udalaren laguntza handia izan zuten.

13. Goi Argi izen euskaldunarekin ezin zabaldu elkartea

- **Erref**: EIB-714/017
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:34:16. **Bukatu**: 00:35:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
"Acción Catolica"n sartu aurretik, Mercedes Kareaga politikan sartuta ibili zen. Debekatu egin zitzaion elkarteari "Goi Argi" izen euskalduna ipintzea eta ofizialki "Sociedad Femenina Eibarresa" bezala sortu behar izan zen. Oraindik ere frankismo garaian, Goi Argi izena jartzea lortu zuten, baina ez du gogoratzen nola izan zen prozesua. Pons gotzainaren laguntza izan zuten elkartea zabaltzeko.

14. Emakume eibartarrak, beti ezberdinak eta aurrerakoiak

- **Erref**: EIB-714/018
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:35:51. **Bukatu**: 00:37:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Emakumeak politikan
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:
Gerra aurretik Mercedes Kareaga kartzelan egon zen. Gerraostean politika utzi eta emakume eibartarraren alde lanean jardun zuen. Karrantzatik etorri zen lagun batek esan zion Carmeni, leku askotan ibili arren, emakume eibartarrak baino prestatuagoak ez zeudela inon. Emakume eibartarrak kanpoan lan egin du eta aurrerakoia izan da.

15. Frankismo garaian, Goi Argin ez zen politikaz hitz egiten

- **Erref**: EIB-714/019
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 00:37:53. **Bukatu**: 00:39:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » 60ko hamarkada eta trantsizioa (1970-1980)

Laburpena:
Goi Argi elkartean ez ziren eztabaida politikoetan sartzen. Ideologia ezberdineko emakumeak zeuden. Herrian gertatzen ziren beste egoera batzuei buruz bai, ordea.

16. Garbigailuaren barruan egiten zuten esnea, herrian banatzeko

- **Erref**: EIB-714/020
- **Iraupena**: 0:02:40. **Hasi**: 00:39:04. **Bukatu**: 00:41:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Emakumeek laguntza eskatzen zioten Mercedes Kareagari. Caritasen esnea egin eta banatzen zuten eta, kalitate onekoa izateko, Otsein garbigailu bat erabiltzen zuten ura eta esne-hautsa nahasteko. Jendeak gero botilak edo pitxerrak eramaten zituen eta beraiek esnea banatzen zuten.

17. Gaur egun jokoan ibiltzen dira elkartean

- **Erref**: EIB-714/022
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:41:55. **Bukatu**: 00:42:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa

Laburpena:
Urteekin, Goi Argi emakume elkartean egiten ziren ekimen ugari eskuz aldatzen joan dira eta gaur egun, erakunde ezberdinek egiten dituztenez, beraiek jokoan aritzen dira. Aratusteetako asteartean askari handi bat egiten dute.

18. Etxeko ekonomiari eta espiritualtasunari buruzko hitzaldiak Goi Argin

- **Erref**: EIB-714/024
- **Iraupena**: 0:03:00. **Hasi**: 00:43:30. **Bukatu**: 00:46:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa

Laburpena:
Emakumeen sexualitateari buruzko ikastaro oso gutxi eman zituzten Goi Argi emakume elkartean. Gehienak etxeko ekonomiari eta espiritualtasunari buruzko formakuntzak ziren. Setien gotzainak hitzaldi batzuk eman zituen.

19. Mercedes Kareaga, emakume bikaina

- **Erref**: EIB-714/025
- **Iraupena**: 0:03:46. **Hasi**: 00:46:30. **Bukatu**: 00:50:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Mercedes Kareaga emakume aurrerakoia zen. Carmenek asko miresten du Mercedes, elkarteko gainerako emakumeek bezala. Formakuntzak erlijio katolikotik ematen bazituen ere, Mercedesi berdin zitzaion bakoitzaren sinismena. Pertsonak ikusten zituen.

20. Drogaren arazoa Eibarren

- **Erref**: EIB-714/026
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 00:50:16. **Bukatu**: 00:51:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:
Goi Argin bazeuden drogan sartu ziren pertsonen amak, baina ez ziren hiru haizetara kontatzen. Modu baten edo bestela, denek drogaren arazoa pairatu zutela dio Carmenek.

21. Goi Argi elkartean urtean behin sartzen dira gizonezkoak

- **Erref**: EIB-714/027
- **Iraupena**: 0:03:25. **Hasi**: 00:51:27. **Bukatu**: 00:54:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa

Laburpena:
Carmenentzat Goi Argi emakume elkarteak "bizimodu zuzena" nola eraman eskaini zion herriari. Etxe askotara elkarteak bizipoza eraman zuen, emakumeentzat ez zegoelako aisialdirako ezer garai batean. Bazkideen bikoteak urtean behin bakarrik sar zitezkeen elkartera. Pasadizo bat kontatzen du Carmenek, behin maniki bat eraman zuen emakume bat gogoratuz.

22. Goi Argi, estatuko lehenengo emakume-elkartea

- **Erref**: EIB-714/028
- **Iraupena**: 0:02:04. **Hasi**: 00:54:52. **Bukatu**: 00:56:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa

Laburpena:
Goi Argi emakume elkartearen egoitza izango zena etxebizitza eraikitzen zegoenean erosi zuten eta Mercedes Kareagaren gustura moldatu zen, espazio guztia zabalik izateko. Espainiako estatuan sortu zen eta oraindik irauten duen lehenengo emakume-elkartea da Goi Argi. Carmen oso harro sentitzen da.

23. Goi Argi elkarteko kanta, Carmen Irustak sortua

- **Erref**: EIB-714/029
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 00:56:56. **Bukatu**: 00:58:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa

Laburpena:
Carmen Irusta eibartar artista Goi Argi emakume elkarteko bazkidea zen. Kanta bat asmatu zuen elkartearen inguruan eta Carmenek abestu egiten du. Emakumeak beti pozik joaten ziren elkartera.

24. Goi Argi elkartea, emakumeek lagunak egiteko espazioa

- **Erref**: EIB-714/030
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:58:54. **Bukatu**: 01:00:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa

Laburpena:
Emakume askori lagunak egiteko aukera eman zion Goi Argi elkarteak. Carmenen amak aitarekin kalera atera nahi izaten zuen eta, Goi Argira joaten hasi zenean, lagunak egin zituen eta jada ez zuen nahi izaten beti.

25. Herrikoei laguntzen euren poltsikoetatik

- **Erref**: EIB-714/031
- **Iraupena**: 0:03:28. **Hasi**: 01:00:39. **Bukatu**: 01:04:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa
- Aisia » Kultura » Antzerkia

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

Laburpena:
Antzerkiak egiten zituzten Goi Argi emakume elkartean. Batzuetan kanpotik etortzen zen talderen bat, baina gehienetan beraiek antolatzen eta antzezten zituzten. Caritas hasi zenean, beraiek ziren jendearekin egoten zirenak. Behar izan denean, euren poltsikotik jarri izan dute dirua.

26. Mercedes Kareaga, herrian maitatua

- **Erref**: EIB-714/032
- **Iraupena**: 0:02:05. **Hasi**: 01:04:07. **Bukatu**: 01:06:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Mercedes Kareagak bere familiaren babesa izan zuen beti. Mercedes gai garrantzitsuetan sartzen zen eta emakume izanda kritika gehiago jasotzen zituen arren, oso onartuta zegoen herrian.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-12

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com